

**LIETUVOS BANKO
FINANSŲ RINKOS PRIEŽIŪROS TARNYBOS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2021-10-28 Nr. 429-387

Vilnius

Lietuvos bankas 2021 m. liepos 23 d. gavo pareiškėjos X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi (toliau – Pirmasis kreipimasis), o 2021 m. rugsėjo 7 d. – patikslintą kreipimąsi (toliau – Patikslintas kreipimasis), kuriais prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Draudikas ir Y. Y. (toliau – draudėja) sudarė Būsto draudimo sutartį (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Būsto draudimo sutartis), kuria Būsto draudimo taisyklių Nr. 067 (2016 m. gegužės 17 d. redakcija) (toliau – Taisyklės) pagrindu laikotarpiui nuo 2020 m. gegužės 31 d. iki 2021 m. gegužės 30 d. atkuriamąja verte (draudimo suma – 47 000 Eur) buvo apdraustas butas (unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*)), esantis (*duomenys neskelbtini*), ir jame esantis namų turtas (draudimo suma – 9 690 Eur). Būsto draudimo sutartimi taip pat buvo apdrausta civilinė atsakomybė (draudimo suma – 10 000 Eur). Valstybės įmonės Registrų centro duomenimis, po ½ apdrausto buto dalį priklausė draudėjai ir Z. Z. (toliau – palikėjas) asmeninės nuosavybės teisėmis.

2020 m. spalio 9 d. apdraustame bute kilo gaisras: jo metu, be kita ko, sudegė dviejų butų gyvenamojo namo antrasis aukštas kartu su apdraustu butu ir jame esančiu turtu. Užgesinus gaisrą buvo rastas palikėjo lavonas, todėl Kauno apygardos prokuratūroje buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Ikiteisminis tyrimas) dėl palikėjo mirties. Per gaisrą ir jį gesinant taip pat buvo apgadintas (sulietas ir kt.) pirmajame namo aukšte esantis butas, kuris buvo savininkų buvo apdraustas pas tą patį draudiką. Draudikas, sužinojęs apie įvykį, pradėjo žalų administravimą tiek pagal Būsto draudimo sutartį, tiek pagal pirmajame aukšte esančio buto ir turto draudimo sutartį. Kaišiadorių rajono 1-ojo notarų biuro 2021 m. sausio 11 d. pažyma ir valstybės įmonės Registrų centro išrašas patvirtina, jog palikėjui priklausiusią buto, kuriame kilo gaisras, dalį paveldėjo pareiškėja.

Administruodamas žalą pagal Būsto draudimo sutartį, draudikas apžiūrėjo sugadintą butą ir namą, parengė defektų aktą ir apskaičiavo padarytą žalą. 2021 m. sausio 15 d. draudiko turto žalų ekspertė parengė draudėjai ir pareiškėjai priklausančio buto remonto sąmatą ir nustatė, kad tiesioginės remonto išlaidos be PVM siektų 28 456,12 Eur, su pridėtinėmis išlaidomis remontas be PVM kainuotų 33 077,08 Eur, o visos remonto išlaidos su PVM siektų 40 023,27 Eur. 2021 m. sausio 22 d. atliktų skaičiavimų pagrindu draudikas nustatė, kad pusė draudimo išmokos, pritaikius pusę Būsto draudimo sutartyje nustatytos besąlyginės išskaitos, t. y. iš viso 14 208,06 Eur (28 456,12 Eur / 2 – 40 Eur / 2), priklauso per gaisrą žuvusiam palikėjui. Iš bylos duomenų matyti, kad draudikas išmoką apskaičiavo vadovaudamasis Draudimo taisyklių B dalies IV skyriaus 3.3 papunkčiu, atsižvelgdamas į tiesiogines turto atkūrimo išlaidas.

Draudikas išmokėjo draudimo išmokas pirmojo aukšto buto draudėjams už per gaisrą ir jį gesinant padarytą žalą butui ir jame buvusiam turtui ir, remdamasis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1015 straipsnio nuostatomis, 2021 m. vasario 11 d., kovo 2 d. ir gegužės 21 d. raštais teikė pareiškėjai iš pirmojo aukšto buto draudėjų subrogacijos tvarka draudikui perėjusį reikalavimą atlyginti žalą (grąžinti išmokėtas draudimo išmokas atitinkančias sumas). Kartu su paskutiniu 2021 m gegužės 21 d. pranešimu draudikas pateikė pareiškėjai 32 945,85 Eur mokėjimo nurodymą. Vėliau reikalavimų pareiškėjai draudikas neteikė, kaip nurodė

Lietuvos bankui, todėl, kad žalos atlyginimo klausimus siekė spręsti derybų keliu, taikydamas nuolaidas. Draudimo išmokos pareiškėjai, kaip palikėjo turto paveldėtojai¹, draudikas nemokėjo.

2021 m. birželio 8 d. raštu draudikas pranešė pareiškėjai apskaičiavęs jai mokėtiną 14 208,06 Eur draudimo išmoką. Tame pačiame rašte draudikas, atsižvelgdamas į pareiškėjai keltą reikalavimą atlyginti 32 945,06 Eur žalą, nurodė įskaitantis 14 208,06 Eur priešpriešinį reikalavimą Civilinio kodekso 6.130 straipsnyje nustatyta tvarka ir laikantis, kad pareiškėjos skola sumažėjo 14 208,06 Eur. Draudikas taip pat laikė tinkamai įvykdęs prievolę išmokėti 14 208,06 Eur draudimo išmoką.

2021 m. liepos 5 d. Kauno apygardos prokuratūros prokuroro nutarimu Ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas, nenustačius, kad padaryta veikla turi nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių.

Tiek žalų administravimo metu, tiek po draudiko pranešimo apie priešpriešinių reikalavimų įskaitymą pareiškėja ir draudikas el. paštu bendravo su žalų administravimu susijusiais klausimais. Pareiškėja teigė, kad kitai turto savininkei (draudėjai) draudimo išmoka buvo išmokėta, ir teiravosi draudiko, kodėl su ja elgiamasi kitaip, taip pat teigė nesutinkanti su draudiko sprendimu reikalauti atlyginti žalą, nes gaisro priežastis, jos vertinimu, nėra aiški ir draudikas nepagrįstai daro išvadą, kad dėl gaisro kaltas palikėjas. Draudikas laikėsi pozicijos, kad jis iš viso neturi įrodinėti, jog patalpos, kuriose kilo gaisras, buvo valdomos netinkamai, nes turto sugadinimo atveju asmens neteisėti veiksmai turi būti suprantami kaip patalpų, kuriose kilo gaisras, savininko nesugebėjimas naudotis savo turtui taip, kad nebūtų daroma žala kitiems asmenimis. Draudikas teigė, jog Kauno priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba nustatė, kad gaisro židinys buvo antrojo aukšto katilinėje, o labiausiai tikėtina gaisro priežastis – netinkamas elgesys su šildymo įrenginiais, be to, ikiteisminis tyrimas dėl palikėjo mirties buvo nutrauktas, nes gaisras kilo ir jis žuvo ne dėl trečiųjų asmenų kaltės. Anot draudiko darbuotojo, sprendžiant patalpų valdytojo atsakomybės klausimus, nukentėjęs asmuo (kartu ir draudikas) neprivalo įrodyti kodėl antrojo aukšto katilinėje kilo gaisras.

Nesutikusi su draudiko sprendimais pareiškėja kreipėsi į Lietuvos banką. Pirmajame kreipimesi teigiama, kad draudikas neišmokėjo draudimo išmokos ir nurodė, kad būtent pareiškėja turės atlyginti pirmojo aukšto savininkų patirtą žalą, nes palikėjas pripažintas kaltu dėl gaisro sukėlimo. Toks sprendimas pareiškėjos netenkino, nes gaisro kilimo priežastis, jos teigimu, yra netiksli, neaiški ir negalutinė, ji su palikėjo kalte nesutinka. Kreipimesi teigiama, jog draudikas, vadovaudamasis netiksliomis išvadomis, pripažino, kad ji ir draudėja yra solidariai atsakingos už padarytą žalą, tačiau draudėjai draudimo išmoką išmokėjo, o jai ne, remdamasis tuo, jog pareiškėja pati yra skolinga draudikui pagal į ją nukreiptą subrogacinį reikalavimą. Anot pareiškėjos, draudikas jai siūlė atlyginti dėl palikėjo kaltės atsiradusią žalą ir vėliau pusę sumos išsireikalauti iš draudėjos, tačiau su tokiu siūlymu ji nesutiko ir paprašė reikalavimą nukreipti ir į draudėją. Su draudiku toliau buvo nesutariama dėl draudimo išmokos mokėjimo, o galiausiai draudikas pateikė pranešimą apie išmokėtą draudimo išmoką, nors jokios draudimo išmokos ji negavo. Pareiškėja nurodė, jog jai neaišku, kodėl draudikas, prieš teikdamas reikalavimą dėl žalos atlyginimo, neišmokėjo draudimo išmokos, be to, neaišku ir tai, kaip jos naudai apskaičiuota draudimo išmoka galėjo būti tokia pati kaip reikalavimas atlyginti žalą (14 208,06 Eur).²

Patikslintame kreipimesi pareiškėja teigė, kad ginčas kilo dėl neišmokamos draudimo išmokos už gaisro padarytą žalą, taip pat iš esmės pakartojo Pirmajame kreipimesi nurodytas aplinkybes. Patikslintame kreipimesi pareiškėja, be kita ko, nurodė nežinanti, kodėl draudikas apskaičiavo tokią mažą draudimo išmoką (14 208,06 Eur).

Lietuvos banke taip pat buvo gautas draudiko atsiliepimas į pareiškėjos Pirmąjį ir Patikslintą kreipimusis. Atsiliepime draudikas laikėsi pozicijos, kad ginčas su pareiškėja kilo dėl civilinės deliktinės atsakomybės taikymo, o draudikui subrogacijos tvarka perėjusi reikalavimo teisė įgyvendinama pagal deliktinę civilinę atsakomybę reglamentuojančias Civilinio kodekso normas. Draudikas taip pat teigė, kad iš surinktų duomenų apie gaisro priežastis matyti, jog

¹ Pagal Draudimo taisyklių B dalies IX skyriaus 6 punktą, mirties (draudėjo, apdraustojo) atveju draudimo išmoka mokama teisėtam turto paveldėtojui, pateikusiam paveldėjimo teisę patvirtinančius dokumentus, arba vienam iš šeimos narių, pateikusiam kitų šeimos narių raštišką sutikimą ir įsipareigojusiam bet kokius ginčus dėl gautos draudimo išmokos (jeigu turto paveldėtoju būtų paskelbtas bet kuris kitas ar kiti šeimos nariai bei tretieji asmenys) spręsti savarankiškai bei apmokėti tokių ginčų nagrinėjimo išlaidas.

² Iš surinktų dokumentų matyti, kad pareiškėjai pateiktas subrogacinis reikalavimas yra didesnis, o ne lygus draudiko apskaičiuotai pareiškėjai priklausančiai draudimo išmokai.

gaisras, labiausiai tikėtina, kilo dėl netinkamo elgesio su šildymo įrenginiais, ir laikėsi pozicijos, jog gaisras kilo dėl neatsargių palikėjo veiksmų ir būtent jis atsakingas už pirmojo aukšto buto draudėjams padarytą žalą. Draudikas paaiškino bet koku atveju turįs reikalauti žalos atlyginimo iš antrajame aukšte esančio apdrausto buto abiejų savininkų kaip solidarių skolininkų arba visos nuostolių sumos iš vieno solidaraus skolininko. Įskaitymą draudikas taip pat nurodė atlikęs pagrįstai, nes abi šalys turėjo viena kitai abipusių teisių ir pareigų, be to, buvo nustatytos ir kitos sąlygos, kai galima atlikti priešpriešinių vienaarūšių reikalavimų įskaitymą.

Pasisakydamas dėl apskaičiuotos draudimo išmokos, į kurią teisę, paveldėjusi palikėjo turta, įgijo pareiškėja, draudikas nurodė apskaičiavęs 14 208,06 Eur pareiškėjai priklausančią draudimo išmoką, be to, teigė atsižvelgęs ne į 5 300 Eur paveldimos buto dalies vidutinę rinkos vertę, o į remonto kainą.

Siekdamas nuodugniai išsiaiškinti kilusio ginčo aplinkybes, Lietuvos bankas kreipėsi į draudiką dėl papildomos informacijos pateikimo ir gavo papildomus paaiškinimus. Juose draudikas, be kita ko, paaiškino, kad tarp šalių nėra ginčo dėl pareiškėjai perėjusios teisės į draudimo išmoką dėl jai perėjusios turto dalies apgadinimų. Kadangi pareiškėjai perėjo teisė į pusę buto, jai priklausanti draudimo išmoka buvo apskaičiuota pagal pusę viso antrojo namo aukšto remonto kainos (įskaitant 50 proc. antrojo aukšto buto savininkams priklausančių bendrųjų namo konstrukcijų remonto kainos). Papildomuose paaiškinimuose draudikas taip pat nurodė, kad pirmojo aukšto patalpų draudėjams yra išmokėjęs 34 419,44 Eur draudimo išmoką. Įgyvendinant pareiškėjos ir draudiko tarpusavio teises ir pareigas buvo atsižvelgta ir į Būsto draudimo sutartimi apdraustą civilinės atsakomybę (10 000 Eur suma), tačiau, atsižvelgiant į draudimo sumą ir įskaitytą pareiškėjai priklausiusią išmoką, bendra jų suma (24 208, 06 Eur) vis tiek yra mažesnė nei pareiškėjai keliamas reikalavimas, todėl žala nėra visiškai atlyginta.

Įvertinęs visus pateiktus su ginčo aplinkybėmis susijusius bylos duomenis, Lietuvos bankas nustatė, kad civilinio pobūdžio ginčas tarp pareiškėjos ir draudiko yra kilęs dėl: 1) draudiko subrogacinio reikalavimo pagrįstumo; 2) priešpriešinio vienaarūšio reikalavimo įskaitymo pagrįstumo; 3) pareiškėjai priklausančios patirtą žalą atlyginančios draudimo išmokos dydžio. 2021 m. spalio 14 d. sprendimu Nr. 429-369 Lietuvos bankas nutraukė ginčo dalių dėl draudiko subrogacinio reikalavimo pagrįstumo ir priešpriešinio vienaarūšio reikalavimo įskaitymo pagrįstumo nagrinėjimą, nes nustatė neturįs teisės aktų suteiktų įgaliojimų vertinti minėtų aplinkybių. Likusią ginčo dalį dėl draudimo išmokos dydžio Lietuvos bankas nagrinėja pagal jam suteiktus įgaliojimus.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Įvertinus ginčo šalių paaiškinimus ir juos pagrindžiančius duomenis nustatyta, kad šalių ginčas kilo dėl pareiškėjai priklausančios draudimo išmokos dydžio. Pareiškėja nurodė nesuprantanti, kodėl draudikas apskaičiavo tokią mažą draudimo išmoką (14 208,06 Eur).

Vertinant ginčo šalių nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad, vadovaudamasi Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu sutarčių laisvės principu, šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises ir pareigas, jeigu tai neprieštaruja įstatymams. Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią.

Svarbu pažymėti, kad draudėjos ir draudiko sudaryta Būsto draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalies nuostatomis, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Nuo pasirinktos draudimo apsaugos priklauso draudikui mokamo atlyginimo už prisiimtus įsipareigojimus, t. y. draudimo įmokos, dydis. Kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad draudimo sutartimi draudimo objektui teikiama draudimo apsauga nėra absoliuti – draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, kurios laikomos standartinėmis draudimo sutarties sąlygomis, paprastai taikomomis visiems draudėjams, sudarantiems atitinkamos draudimo rūšies sutartį su tuo pačiu draudiku, tiek draudimo liudijime aptartose individualiose sąlygose. (*Lietuvos*

Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2012).

Draudimo rūšies taisyklėse taip pat nustatomos draudiko, draudėjo, apdraustojo, naudos gavėjo ir nukentėjusio trečiojo asmens teisės ir pareigos, žalos nustatymo tvarka, draudimo išmokų apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarka ir terminai (Draudimo įstatymo 92 straipsnio 1 dalies 7–9 punktai) ir kt. Draudimo apsaugos apimtį lemia ne tik sutartyje nustatytas draudimo objektas ar draudžiamųjų ir nedraudžiamųjų įvykių sąrašas, bet ir kitos sutarties sąlygos, nustatančios draudimo sutarties šalių įsipareigojimų turinį, kuris leidžia spręsti apie draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnį.

Pažymėtina, kad tarp šalių nėra ginčo dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju, tačiau pareiškėja nesutiko su draudiko apskaičiuota draudimo išmoka už pareiškėjos paveldėtą turto dalį. Pareiškėja teigė, kad butas ir jame esantis turtas buvo apdraustas bendra 56 690 Eur suma, tačiau draudikas apskaičiavo tik 14 208,06 Eur išmoką.

Įvertinus pareiškėjos teiginius dėl draudimo sumos, visų pirma pažymėtina, kad draudimo suma Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 3 straipsnio 27 dalyje apibrėžiama kaip draudimo sutartyje nurodyta arba draudimo sutartyje nustatyta tvarka apskaičiuojama pinigų suma, kurios negali viršyti draudimo išmoka, išskyrus draudimo sutartyje nustatytus atvejus. Pagal Taisyklių A dalies VI skyriaus 2 punktą, draudimo suma – tai suma, kurios neviršydamas draudikas atlygina draudžiamąjį įvykio metu patirtus nuostolius (moka draudimo išmoką). Draudimo suma nustatoma šalių susitarimu ir nurodoma draudimo liudijime. Taigi, draudimo suma pati savaime nereiškia draudiko pareigos, įvykus draudžiamajam įvykiui, mokėti draudimo sumą atitinkančios (maksimalios) draudimo išmokos. Draudimo išmokos dydžio (nuostolių ir kitų praradimų) nustatymo tvarka draudžiamųjų įvykiu atveju yra nustatyta Taisyklėse.

Pagal Taisyklių B dalies III skyriaus 1 punktą, nuostolio dydį draudikas nustato vadovaudamasis surašytu turto sunaikinimo ar sugadinimo aktu (jei apžiūra buvo vykdoma ir aktas buvo surašytas), taip pat iš draudėjo, apdraustojo ar kompetentingų įstaigų gautais dokumentais, būtiniais turto sunaikinimo ar sugadinimo priežastims ir nuostolių dydžiui nustatyti. Pagal to paties skyriaus 2.1 papunktį, kai pastatai (pastatų elementai (įrenginiai)) ar namų turtas, apdrausti atkūrimo verte, dėl draudžiamąjį įvykio buvo sunaikinti ar pavogti, tai nuostolis yra naujo analogiško pastato (pastato elementų (įrenginių)) įprasta tai vietai atstatymo vertė prieš pat draudžiamąjį įvykį ir naujų analogiškų daiktų atkūrimo (įsigijimo) vertė prieš pat draudžiamąjį įvykį. Pagal 2.2 papunktį, kai pastatai (pastatų elementai (įrenginiai)) ar namų turtas, apdrausti atkūrimo verte, dėl draudžiamąjį įvykio buvo sugadinti, tai nuostolis yra šio turto remonto kaina. Nuostoliu laikomos tik remonto išlaidos, būtinos sugadintam turtui atkurti iki buvusios būklės prieš pat įvykį ir neviršijančios to turto atkūrimo vertės, buvusios prieš pat draudžiamąjį įvykį.

Atkreiptinas dėmesys ir į Taisyklių B dalies III skyriaus 9 punktą, pagal kurį nuostoliai dėl bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančių namo bendrojo naudojimo patalpų, pagrindinių namo konstrukcijų, bendrojo naudojimo mechaninės, elektros, sanitarinės ir techninės bei kitokios už daugiabučio namo buto ribų (bendrojo naudojimo patalpose, laiptinėse, rūsiuose, sumontuotos ant pastato išorinių sienų ar stogo) esančios įrangos (vandentiekio, šildymo, dujų, elektros ar kt.) sunaikinimo ar sugadinimo atlyginami proporcingai pagal priklausančią bendrosios dalinės nuosavybės dalį.

Taisyklių B dalies IV skyriaus 2 punkte nustatyta, kad draudimo išmoka už sugadintus, sunaikintus pastatus ar namų turtą apskaičiuojama nuostolio dydžio, atsižvelgiant į pastatų draudimo vertę ir atskiros turto grupės (atskiro objekto, daikto) draudimo sumą bei besąlyginę išskaitą. Draudimo išmoka (išmokų suma) negali viršyti draudimo sumos, išskaičiavus besąlyginę išskaitą. Pagal to paties skyriaus 2.1 papunktį, kai pastatai ar namų turtas buvo apdrausti ne mažesne už draudimo vertę suma ir jei per sutarties galiojimo laikotarpį apdrausto turto vertė nepasikeitė arba ji sumažėjo, draudimo išmoka apskaičiuojama nuostolio dydžio, bet ne daugiau kaip atskiros turto grupės (atskiro objekto, daikto) draudimo vertės prieš pat draudžiamąjį įvykį. Pagal 2.2 papunktį, kai pastatai ar namų turtas buvo apdrausti ne mažesne už draudimo vertę suma ir jei per sutarties galiojimo laikotarpį apdrausto turto vertė padidėjo, draudimo išmoka apskaičiuojama tokiu procentu nuo realaus nuostolio sumos, kokį procentą sudaro draudimo suma nuo turto vertės, buvusios prieš pat draudžiamąjį įvykį, bet ne daugiau kaip atskiros turto grupės (atskiro objekto, daikto) draudimo vertės prieš draudžiamąjį įvykį. Pagal 2.3 papunktį, kai pastatai ar namų turtas buvo apdrausti mažesne už draudimo vertę suma, draudimo išmoka apskaičiuojama proporcingai draudimo sumos ir atskiro objekto, daikto vertės santykiui.

Pagal Taisyklių B dalies IV skyriaus 3.2 papunktį, jeigu draudimo sutartyje nenustatyta kitaip, draudimo išmoka už pastatų atstatymą ar remontą mokama tik draudikui įsitikinus, kad bus pastatyti tos pačios rūšies ir paskirties pastatai ankstesnėje jų buvimo vietoje arba tie patys pastatai bus suremontuoti, o sugadinti pastatų elementai (įrenginiai) bus pakeisti. Pagal 3.3 papunktį, jeigu pastatai ar pastatų elementai neatstatomi arba neišrodoma, kad jie bus atstatyti, kai pastatai apdrausti atkūrimo verte, draudimo išmoka apskaičiuojama atsižvelgiant į pastato nusidėvėjimą (likutinę vertę). Pastato nusidėvėjimas nustatomas vadovaujantis Taisyklių 1 priedu arba, pastatų nuostolio atveju, mokant tiesiogines atstatymo išlaidas (jei jos yra mažesnės nei pastatų likutinė vertė). Tiesiogines atstatymo išlaidas sudaro tiesiogiai darbams atlikti būtinų materialinių bei darbo išteklių (statybos išteklių), t. y. medžiagų ir mechanizmų eksploatacijos bei darbo užmokesčio vertė ir kitos su darbų vykdymu tiesiogiai susijusios numatytos statybų vietos įrengimo, eksploatavimo ir valdymo išlaidos, socialinio draudimo mokesčiai. Pagal to paties skyriaus 5.1 papunktį, draudikas PVM dalį atlygina tik pateikus nuostolio dydį ir faktines atstatymo išlaidas patvirtinančius dokumentus.

Kita vertus, pažymėtina, kad draudėjai išduotame draudimo liudijime, be kita ko, buvo įtvirtinta individuali Būsto draudimo sutarties sąlyga, taikytina žalos dėl gaisro atveju. Draudimo liudijime nurodyta, kad draudėja ir draudikas susitaria, jog, neremontuojant pastato (nors faktiškai tai įmanoma) dėl draudžiamuoju įvykiu pripažinto gaisro sugadinto arba sunaikinto pastato ar jo elementų (įrenginių), apskaičiuodamas išmoką draudikas turi teisę nesivadovauti Taisyklių B dalies IV skyriaus 3.3 papunktyje nustatyta tvarka, bet vadovautis pastato rinkos vertės įvykio dieną nustatymo principu arba nuostolio dydį nustatyti pagal analogiško turto rinkos kainą toje pačioje vietovėje, kurioje yra (buvo) apdraustas pastatas. Taip pat nustatyta, kad tokiu atveju draudikas turi teisę parinkti draudimo išmokos apskaičiavimo būdą.

Draudikas paaiškino, kad draudimo liudijime įtvirtintas susitarimas suteikia draudikui teisę, bet ne pareigą, draudimo išmoką apskaičiuoti ne pagal Taisyklių B dalies IV skyriaus 3.3 papunktį, o pagal analogiško turto rinkos kainą toje pačioje vietovėje. Šiuo atveju draudikas nurodė šia teise nepasinaudojęs, o iš draudiko paaiškinimų ir bylos duomenų matyti, kad pareiškėjos ir draudėjos nuostoliai bei draudimo išmoka buvo apskaičiuoti remiantis Taisyklių B dalies III skyriaus 2.2 papunktyje ir Taisyklių B dalies IV skyriaus 3.3 papunktyje nustatyta tvarka, atsižvelgiant į 3.3 papunktyje įtvirtintą tiesioginių išlaidų atlyginimo taisyklę (nustatytos tiesioginės remonto išlaidos (28 456,12 Eur) buvo mažesnės nei draudiko nustatyta apgadinto turto likutinė vertė (34 000 Eur)) bei to paties skyriaus 5.1 papunktyje įtvirtinta sąlygą, jog PVM dalis išmokama tik gavus faktinį remontą patvirtinančius duomenis.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, vadovaujantis kasacinio teismo praktika, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (mokėtinos draudimo išmokos) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018*). Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėja, siekdama paneigti draudiko skaičiavimus, turi pateikti duomenis, kurių pagrindu būtų galima teigti, jog draudiko apskaičiuota draudimo išmoka yra per maža, o draudikas, atvirksčiai, turi pagrįsti, kad draudimo išmoka apskaičiuota remiantis objektyviais duomenimis apie padarytą žalą.

Pareiškėja, abejodama dėl išmokėtos draudimo išmokos dydžio, nepateikė jokių tokias abejones pagrindžiančių duomenų apie kitokias, nei draudikas nustatė, turto remonto kainas ar remonto faktinį atlikimą už konkrečią kainą patvirtinančių dokumentų. Duomenų, kuriais remiantis būtų galima teigti, kad draudikas privalėjo draudimo išmoką apskaičiuoti įtraukdamas netiesiogines remonto išlaidas ir PVM, byloje taip pat nėra. Draudikas, savo ruožtu, yra pateikęs pagal 2020 m. spalio mėn. kainas sudarytą remonto sąmatą, kurioje detalčiai aprašyti remonto darbų objektai ir remonto darbų kainos. Nesant duomenų, paneigiančių minėtą sąmatą, nėra pagrindo teigti, kad nustatytas pareiškėjos nuostolių dydis ir pareiškėjai mokėtinos draudimo išmokos dydis yra nepagrįsti ir per maži. Jeigu paaiškėtų, jog pareiškėjos patirti nuostoliai yra didesni, arba paaiškėtų kitų naujų aplinkybių, apie tai pareiškėja turėtų informuoti draudiką, o šis, savo ruožtu, įvertinti naujai sužinotas aplinkybes (jeigu tokių būtų).

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio

26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Arūnas Raišutis